

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitae Sanctorvm

Lippeloo, Zacharias

Coloniae Agrippinæ, 1603

Vita Sanctissimi Et Praestantissimi viri D. Ambrosij Præsulis Medolanensis,
Ecclesiae Doctoris clarissimi: Ex ea quæ est à Paulino presbytero primum,
ac iam recens à Ioanne Costerio fideliter ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-42787

VITA SANCTISSIMI ET PRÆ-

tantissimi viri D. Ambrosij Praefulis Mediolanensis, Ecclesiae Doctoris clarissimi: Ex ea quae est à Paulino presbytero primum, ac iam reuocata à Ioanne Costerio fideliter conscripta. Obijt anno à Christi Incarnatione 397. Siricij Papae, Arcadij & Honorij Imperator. 3. cum sedisset Annos 22, Menses 4. dieb. 3. minus, etatis vero suae anno 64 vix inchoato.

Vide Tom.
C. Baron. 4.
& 5. Annal.
& Notat. in
Marty Rom.

7. Decem.
Patria &
parietes eius.
a Anno Con-
stantini 28.
fuit in Chri-
sti Domini
3. 3.

Præsigium
de Ambro-
sio.

Dat operam
litteris Ro-
mae.

DIVINVS planè vir Ambrosius Roma sub Caesaris Constantij a imperio filio Constantini Principis, nobilitate claro in primis stemmate ortus, patrem habuit Ambrosium nomine: Gallicanae provinciae praefectum: quae tunc summa dignitas, nisi summos ac praeclearissimos viros conferebatur. Porro Ambrosius infans, quantis in vita pietatis pariter & scientiae decorandus esset orationis, huiusmodi praesagio ostensum est. Cum in area praetorii in cunabulis positus aperto ore dormiret, subito apum examen adueniens, faciem eius atque ora compleuit, ita ut ingrediendi in os, egrediendi que vices frequentarent. Quae deinde (expectante patre, quo sine miraculum illud clauderetur) auolantes, in tantam aeris altitudinem subleuatae sunt, ut faciem oculorum planè effugerent. Quo facto territus pater; profectò, inquit, si ante diem hic infantulus è vita non excefferit, ad ardua quaeque & summa pertinet. Itaque ubi artibus liberalibus Romae institutus fuit, contempta fortunae temeritate ac vanitate, nihil humile, nihil abiectum meditatus est: sed, quo

erat, viuido, erecto, & excelso animo, quid-
quid eruditionis vel apud Græcos vel apud La-
tinos esset, summo studio euoluit, excusitque:
assiduo ac pertinaci labore animum cunctis
artibus ac disciplinis excolens: & tunc ex AE-
gyptijs opibus incomparabilem thesaurum sibi
corradens: quem postea ad Dei templi digni-
tatem maiestatemque ampliandam esset ex-
prompturus.

Igitur simul ac maturiorem attingit ætatem, *Agit Aduo.*
& in declamatoria palæstra summa cum om- *catum.*

nium admiratione luculenter grauiterg; ver-
sari cœpit, vir illustris, Probus prætorij præfe-
ctus, ob eximiam prudentiæ ciuilibis opinionem,
eum ad se vocauit: vt in consilijs ac grauissima-
rum rerû disceptationib. operam sibi nauaret:

*Fit' Consilia-
rius.*

ratus nihil tam egregium tam magnificum in
eum conferri posse, quod non ipsius virtus ac
præclara merita superarent. In ea administra-
tione rerum publicarû, cùm Ambrosius fidei
ac prudentiæ suæ multa ac præclara documen-
ta, cum summa iustitiæ & æquitatis laude de-
disset, voluntate Christianissimi Principis Va-
lentiniani maioris, qui in Iouiniani demortui
locum suffectus erat, Liguriam AEmiliamque

*Præficitur
duabu' pro-
uincijs.*

prouincias gubernandas suscepit, cùm iam ad
annum ætatis 36. peruenisset. Ita autem se com-
parabat, vt nunquam dignitatem aliquam vi-
deretur consecutus, etiam amplissimam, quin
maiore semper & ampliore dignus haberetur.
Erat porro ea conditio id temporis ardua in-
primis ac perdificilis: qd' populus ille nouis
rebus subindè studeret: frequentes motus cie-
ret: nec nisi grauissimarû legum seueritate ac

Xx 3 maxi-

maxima cum difficultate in officio contineri posset. Quare opus erat hic viro insigni: qui & prudentia & usu rerum præstans, turbata componeret: nutantia sustineret: pacata in quiete ac tranquillitate conseruaret.

Ambrosium igitur in prouincias commissis proficiscentem: Probus Præfectus, quem optabat cum iustitia æquitate clementiamq; ad populorum regimen habere coniunctam, ad optimū moderamen hisce verbis, veluti quodam futurorum vaticinio, hortatus est, dicens: Vade, age nō vt Iudex: sed vt Episcopus. Quod vir diuinus succedente tēpore egregiè præstitit: erat siquidem facunda lingua facillimè sedans tumultus, & concordia non minus accuratè, quā dextrè ac foeliciter sarcians: nec id solum in ijs regionibus, vbi fungebatur magistratu: verum etiam quoties res apud alios spectabant ad seditionem, Ambrosius veluti peritus ac felix nauclerus, ad sedandam tempestatem accersebatur.

Eadem tēpestate tota ferè Insubria, magna- que Italię pars Ariana peste corrupta erat: maximas ad eam rem faces suggerente Auxentio quodam, homine & sceleratissimo & crudelissimo; qui nefandi dogmatis venenum longè lateque diffuderat. Hic postquā sanctum Dionysium, qui tum Mediolanensis ecclesie gubernacula tenebat, fraude ac scelere suo in exiliū exturbasset, nefario ausu in Christi ouile sequus ac sanguinarius lupus irrupit: nihil prius habens, quā vt innoxium gregem Christi, rabido ore discerperet. Is est Auxentius, cuius maleficio D. Martinus postea Turonensis archi-
præ-

*Eximia illi
facundia &
in rebus agē-
dis dexteri-
tas.*

*Duos fuisse
Auxentios
confirmat
Baron. in
Notat. eōtra
errorē quo-
rundam.*

præful, Mediolano non sine acerbissimis iniurijs fuit eiectus. Hac igitur peste extincta, in comiciali cōtentione populus, (penes quem tunc ius erat deligendi antistitis) in duas partes dissectus, in diuersam sententiam rapiebatur; cum ij qui Ariano dogmate imbuti erant, quempiam à sua factione, contra catholici episcopum Orthodoxum habere vellent. Porro cum hic summa vtrinque cōtentione diu tumultumque tumultuatum esset, & res iam ad manifestam periculosamque spectaret seditionem, ac ciuitatis perniciem, Probus præfectus rei periculo permotus, Ambrosium, cuius efficacem linguæ facundiam, animumque magno rerum vsu & exactæ prudētia prædijs instructum sciebat, eò mittit; turbulentos comitorum fluctus, & excitatum intestinae seditionis incendium virtute atque auctoritate repressurum.

*Arianorum
& Catholico-
rum cōten-
tio de eligē-
do antistite.*

*Mittitur
Ambrosius
ad sedandos
tumultus.*

Is dum pro delegato munere templū ingressus singulari facundia suadet concordiam, subito cuncta populi modò dissidentis studia in vnum conuersa sunt: iamque iunctis vocibus suffragijsque concordibus Ambrosium episcopum flagitāt. Multa causatur ille, se prophanæ functionis hominem esse; sacrarum rerū imperitum; nondū sacro lauacro renatum: quū Paulus veter etiā neophytum ad ecclesiæ gubernacula admoueri. Sed hic frustra facundus erat. Quo vehementius ille detrectat, hoc magis accenditur populi studia. Quid multis? Missa est velox relatio ad Imperat. Imperator verò pspiciēs diuinit⁹ geri negociū, populi cōstantē approbat volūtate sūmō gaudio accipiēs, Iudicō

*Repentē tam
Ariani quā
Catholici
Ambrosium
eligunt epis-
copum.*

1. Timot. 3.

*Vide quid
non faciat
santus Vir,
vt episcopa-
tam euadat.*

à se directum ad sacerdotiū peti. Proinde im-
perat, vt quæ statuerāt, perficere maturarent. Ipse tamen nihilo segnius omnem quærens euadendi modum, fertur tunc tribunal sibi parasse, & contrā consuetudinē suam reos quosdam quæstionibus & supplicijs subdidisse. Sed cum nec ijs rebus quidquā proficeret, domū reuerfus philosophiam profiteri voluit. Populo verò acrius obsistēte, publicas mulieres domum suam aduocare non dubitauit, vt vel eo spectaculo à sententia discederent. Cumq; nec ijs adinventionibus populi mentem inuertere posset, quærit latebras; quærit patronos; quærit procrastinationem: sed frustrā id à se reijcere conatur, ad quod olim diuina prouidentia electus erat. Igitur cum nusquam videret elabēdi viam; nusquam esse neque fugæ neque cōsilijs suis locum; multisq; iam iam argumētis Domini erga se intelligeret voluntatem; populi tandem precibus cessit. Et quia nondum sacra vnda in Christo regeneratus, in catechumenorum ordine constitutus erat, à nullo nisi à Catholico episcopo expiari voluit; iam tūc Arianorum perfidiam suspectam atque exosam habens; & haud aliter tunc ipsis affectus, quā olim inuictissimus Sampson Philistæis erat; quorum ipse perniciem atque excidium primis ab annis meditabatur.

*Adhuc cate-
chumenus e-
ligitur epi-
scopus.*

*Iudic 13. &
14.*

*Baptizatur
S. Ambrosi⁹.*

*Hæc est sen-
tentia D.
Hieron. quā*

Igitur reiectis veteris hominis exuijs, cum iam in verba Christi iurasset, in summum illū dignitatis locum euectus fuit, anno post Christi natum trecentesimo septuagesimo quarto: v. l. Idus Decembris: Gratiano & Equitio Conf. Imperij Valētiniani Senioris vndecimo.

Quo

Quo tempore, licet inculpatam honestamque ac omni ciuili virtute perpolitam haecenus duxisset vitam, alium tamen animum, aliam viuendi rationem, qualem tunc ea functio flagitabat, assumpsit. Summa vitae puritas, summa grauitas cum admirabili modestia coniuncta in eo relucebat. Laborum verò patientia, & orandi legendique frequentia tanta fuit, vt miraculum sit, hominem à tribunalibus ac rerum forensium strepitu ad ecclesiasticum munus abreptum, illa statim in docendo potuisse praestare, quae ipsum tunc effecisse miramur. Tameñ enim humanioribus literis & singulari quadam dicendi scribendique arte probe esset excultus, diuinarum tamen literarum scientiam nondum attigerat; quae illi tunc imprimis necessaria erat. Quapropter summo tunc studio Graecorum commentaria, maxime verò Origenis, cui tunc eruditionis primas dabant, euoluit: quorum subsidio fretus, multa de scripturis & publicè disseruit & priuatim conscripsit. Paucis verò ab inito episcopatu excursis diebus dum ipse & Valentinianus Augustus de rebus imperij, de belli pacisque negocijs, deque Ecclesiae statu amicè ac familiariter inter se tractant, opportunitatem hic nactus Ambrosius, grauissima ac liberrima oratione de immodica principum potentia ac libertate conqueritur: qui multa praeter aequitatem, plurima pro suo affectu agerent; quibus subiectum populum opprimerent verius, quam iuuarent. Caesar autem tantum abest vt ea episcopi libertate offensus fuerit, vt etiam laudata eius fiducia, diceret: Noueram

Xx § prius

Doffis. Baron. cum in Not. tum in Annal Tom. 4. confirmat. Costerius enim ponit annum 377. alij quidam 369.

Voluit diligenter Originem.

Acriter reprehendit Caesarem.

*En veri
Christiani
Principis in
Antistitem
reuerentia.*

prius hanc tuam Ambrosii libertatem. Ma-
gitur virtute, age quod tui muneris est, cura ut
res Christiana consistat incolumis, ut veteris
religionis disciplina incorrupta perseveret.
doce quæ amare, doce quæ fugere debeamus.
Habet animas nostros fide. tuæ cōcreditās: his
consule; his Christianæ medicinæ appone præ-
fidia; ut cuiusque morbus atq; ægritudo expul-
sit. Talis tunc erat recentis adhuc sacerdotis
apud potentissimum orbis monarcham aucto-
ritas; talis libertas; talis etiam gratia: ut quod
plerique toto vitæ suæ tempore multis ac pro-
fusissimis largitionibus impetrare nequeunt,
id Ambrosius solius vitæ merito sit cōsecutus.

*Ariani val-
de sunt illi
infecti.*

Postquam verò domum Domini repurga-
re, & pestiferas Ariani seminis radices reuel-
lere cœpit, Ariana factio totis viribus omni-
que armorum genere in Christi sacerdotem
impetum facit; omnia agens, omnia tentans,
ut lacerata ac conuulsa eius dignitate, pōtifi-
catu deiectum in exilium pellerent. Ferocio-
res erant, quod Iustinianam Valentiniani se-
nioris Imperatoris vxorem huius nefandi sui
erroris propugnatricem haberent; quæ cum
vivo adhuc marito, quem Ariana perfidia se-
uerissimum vindicem sciebat, virus hoc, mul-
to iam tēpore suis confouisset inclusum visce-
ribus, eo demortuo secunda euomit: multa in-
terim & clām & palam faciens, quibus illum
inexpugnabilem Ecclesiæ murum Ambrosium
deijcere, atque euerere tentabat. Fremebat, &
muliebri impotentia acta, funesto ac diro ani-
mo certum viro sancto exitiū apparabat. Cū-
que ille Isebelis istius, tanquā Helias, maliciā
nihil

*Iustina Im-
peratrix mo-
dis omnibus*

nihili faceret; illa tanquã peracerbam contumeliã ab ipso perpessa, Valentinianum filium atrocissimis criminationibus in episcopi odiũ impellit. Qui vlciscendæ matris studio ad eò concitatus fuit, vt statim militarem manum ad ecclesiam miserit, matris iniuriam grauius atque acerbius vindicare volens. Miles effra-ctis templi foribus cum Christi sacerdotẽ ad Cæsarẽ pertrahere vellet, populi accurrentis atque obsistentis audacia est impeditus: quod sanè Reginæ imperium tulit permolestè. Magnis tamen & splendidis promissis quorundam animos expugnatos ad hæc audèda Regina incitauit. Sed dum ista molitur, mors Gratiani principis fraude ac scelere Andrathij nunciata, Iustinæ impetum ac furorem repressit: quæ alioqui conquietura non videbatur, nisi Ambrosio è medio sublato.

*episcopatu
eum exuere
conatur.*

Venerat id temporis è Syria partibus Mediolanum alius quidam Auxentius, homo crudeli prorsus ingenio, qui non minus ferro quam lingua passim defæuaret, impuro scelestoque ore multa profundens, quibus Christianæ fidei purissimam veritatem labefactare ac subuertere contendebat. Is vt commodius noceret, quum sciret illius Auxentij, qui apud Insubres graues motus excitarat, nomen esse odiosum, e mentito vocabulo Mercurinum se appellabat. Hic ergo pessimis artibus in aulã Cæsaris irrepens, tempusque nouandis ac turbandis rebus opportunũ cõspicatus, ob impotentissimum Regine in pontificem odium, sursum ac deorsum omnia miscet: vt aut fraude aut potentia Arjani dogmatis impugnatores oppri-

*Hic est alius
Auxentius
ab eo qui
diu Medio-
lani Ariano-
rum episco-
pus fuerat
teste Baron.
in Notat.*

*Appellat se
Mercurinũ.*

opprimerentur. Denique cum videret Ambrosium vigilantissimo studio suam oppugnare sententiam, detestari mores, sœuitiam insectari: eius auctoritatem totis viribus apud principem conuellere contendebat: egitque apud eum, vt cum Ambrosio, non quidem in ecclesia (vt fieri solet) sed in principis aula de rebus fidei certamen iniret. Hoc têtare audebat homo versutus ac vafer: non quod doctissimum & eloquentissimum virum superare se possesperaret, sed quod huius certaminis eos arbitros delegisset, qui vt in suam sententiam erât perpensi, ita pontificis libertatem auctoritatemque ferre nequibant. Vocatus itaque per Dalmatium pratorianæ cohortis præfectum Ambrosius, venire renuit: dicens in causa fidei eos iudicare debere, qui nec munere impareressent, nec iure dissimiles: hoc est, de sacerdotibus sacerdotes.

Sacerdotes à laicis iudicari non debent.

Auxentius igitur cum se nihil hîc fecisse videbat, diro scelestoque consilio nouas rursus insidias episcopo parat. Duæ erant Mediolani basilicæ, altera in vrbe, quæ Portiana dicebatur, altera haud ita procul extra muros sita. Vtramque Catholici tenebant. Auxentius iniquum esse apud Cæsarem querebatur, duo simul templa ab Ambrosianis occupari: interim verò neque se, neque ipsum Cæsarem habere orandi locum. Facile principis animus superiore pontificis libertate exasperatus, maxime accedentibus persuasionibus, matris, quæ episcopi odio nihil non tentatum volebat, eò est impulsus, vt Ambrosio mandaret vel basilicam tradere vel in exilium ire. Verum fieri non

En quanta virtute Constantia Imperatori iniqua imperanti resistat.

poterat, vt apud constantem virum plus præponderaret pænæ formido, quam amor Christi. Vndè Augusto intrepidè respondens, Quid quærit, inquit, Imperator, quid expectat? An vt ego maiorû hæreditatem regiæ cedam potestati? vt dilectâ Domini vineâ porcorû sordib⁹ conspurcandâ tradâ? Nô est Ambrosius tã stultus, vt hoc putet; tã timidus, vt velit; tã potens vt possit. Hæreditas maiorû fides est; hæreditas maiorû templum est Christi; sed propitius, inquit, mihi sit Dominus, ne hæreditatem patrû meorum Cæsari tradam. Quid quærit Imperator, quid ambit Auxentius? Quid cruento ore ac sanguinolentis manibus basilicam quærit? Non tradam. Vultis in vincula rapere? vultis in mortem? non recuso. Principis furorem nō timeo. Facio ego quod Sacerdotis est: quod Imperatoris est, faciat Imperator.

Hac episcopi libertate ad maiorem adactus infaniam Cæsar, missis aliquot militum centurijs, imperat vt abreptum è templo statim ad se perducant. Obseperant illi Portianam basilicam, & tanquam rabidi canes discursantes aditus latebrai que omnes explorant: verum Dei iudicio cæcitate perusti, etiam quod apertum erat videre nequibant. Quo tumultu, tantum abest vt inuictum Ambrosij pectus vllò instantis periculi metu consternatum fuerit, vt etiam in tanto aduersariorum fremitu & furore, diuinos hymnos piam plebem quæ cū amantissimo pastore mori paratâ in templo excubabat, edocuerit: nimirum modulatione ac luauitate diuini carminis luctuosi carminis acerbiter temperare ac mitigare volens.

Quo

*En vt Deus
protegat
suos.*

*Diuinitus
SS. Geruasij
& Protasij
corpora ei
ostenduntur.
Clarent mi-
raculis.*

Quo tempore & in eodem loco caelesti oraculo commonitus, sanctissimorum Martyrum Geruasij & Protasij corpora reperit; quae longa temporis vetustate neglecta iacebant. Multa & praecleara miracula tunc per sanctorum martyrum merita edita sunt: quibus & Catholica plebs admodum in fide confirmata, & aduersariorum contumacia grauius repressa fuit.

*En mutatio-
nem Dexte-
rae excelsi.*

Istarum verò rerum inusitata & admiranda magnitudo effecit, ut & Iustinæ Imperatricis funesta & perniciofa consilia, & militum rabies conquiesceret. Nam qui pro templi foribus excubabant, rerum nouitate & maiestate percussi, abiectis armis positaque nocendi voluntate, templum orandi causa ingressi sunt; ut iam haberet episcopus defensores, quos hostes putabat: iam essent socij qui aduersarij fuerant. Verum Arianorum deplorata infamia nullis interim remedijs ad sanitatem reduci potuit. Quae enim pijs praebebant gloriae & laetitiae causam, ea impijs & factiosis hominibus erant incitamentum furoris; & quae diuina virtute gerebantur, ea ipsi quorundam incantamentis, ea demonum praestigijs, ea Ambrosij furo ac fraudi tribuebant; haec apud Caesarem, haec apud Reginam, haec apud factiosos homines clamitabant. Per idem tempus accerrimus quidam Arianæ perfidiae propugnator, qui nullis rationibus vel argumentorum vi ad sanam doctrinam conuerti poterat, disserente ad populum in Ecclesia Ambrosio, angelum ad aures episcopi loquentem vidit: quo spectaculo repente conuersus, fidem quam expugnauerat, deinceps defendit.

*Angelus lo-
quitur in au-
res Ambro-
sij.*

Interea

Interea Gratiano prodicione & infidijs Maxi-
 ximi interempto, recipiendi corporis eius cau-
 sa, Ambrosius secundam ad Maximum legati-
 onem suscepit. Apud quem cum admiranda
 quadam constantia ageret, tum etiam à comu-
 ni consortio segregavit; admonens ut effusi
 sanguinis domini sui, & (quod grauius est) in-
 nocentis ageret poenitentiam. Extincto autem
 Maximo, cum Theodosius Mediolani, Ambro-
 sius verò Aquileiæ ageret, quidam Christiani,
 zelo religionis ac fidei incensi, in partibus O-
 rientis in quodam castello synagogam Iudæo-
 rum & lucum Valentinianorum incendio cō-
 cremarūt: propterea quod Iudæi vel Valenti-
 niani Christianis monachis insultarent. Quod
 factum Comes Orientis cum ad Imperatorē
 retulisset, & ille mandaret ut loci episcopus
 synagogam restauraret, Ambrosius re intelle-
 cta, continuò ad Imperatorem literas dedit, ut
 iniquam contrà Ecclesiam Dei sententiam re-
 uocaret. Reuersus verò Mediolanum præfente
 in ecclesia Imperatore, latius de eadem causa
 perorauit; ac tandē obtinuit ut quæ statuta fue-
 rant reuocarētur. Neq; enim ad altare accede-
 re vel diuina peragere mysteria voluit, nisi fide
 sua Imperator illum agere debere testaretur.
 Verū post Valentiniani necē, cū Eugenius oc-
 cupato imperio, Victoriæ arā & sacrilegos ce-
 remoniarum sumptus, fidei suæ oblitus, Gen-
 tilibus instaurari iussisset, ac paulò post Me-
 diolanū veniret, Ambrosius sacrilegi tyranni
 denitans conspectum, relicta vrbe Bononiam
 concessit.

Cæterum Theodosius, Eugenio prostrato,
 totius

*Excommu-
 nicat Maxi-
 mum S. Am-
 brosius vide
 Baron. quo-
 modo hæc
 excommuni-
 catio sit in-
 telligenda.*

*Annal. Tom.
 4 fol. 47 r.
 Valentinia-
 ni hæretici.
 30 Deos cō-
 lunt.*

*Defendit e-
 gregie liber-
 tatem Eccle-
 sia.*

totius Orientis ac Occidentis potitus imperio, sanctum Christi sacerdotem Ambrosium unico amplectebatur ac venerabatur affectu, atque in eius admirabili virtute summum præsidium collocabat: quod huius diuina ope potentissimorum hostium fregisset potentiam, atque perpetuo victoriarum cursu usum esse sciret. Quidam verò accidit, per quod & episcopi infracta inuictaque auctoritas, & Imperatoris incomparabilis modestia ostenderetur. Nulla enim ex victoria armis parta plus laudis tulit Theodosius, quam quod ab Ambrosio se vinci passus est. Babylæ parum feliciter cessit, quod imperatorem impia cæde funestatum templo prohibuit; imò foeliciter cessit, ipsi, qui præsulis auctoritatem sua morte confirmauit. At Ambrosio cessit foeliciter, qui summa constantia suam tenens auctoritatem, ipsum etiam Cæsarem Christo lucrifecit, ac pulcherrimum exemplum omnibus monarchis edidit, quanta sit episcoporum dignitas, si modò verè sint quod audiunt. Quoque magis liqueat quod dicimus, primum rem, deinde personas expendamus.

Thessalonica quidam è Comitatu Cæsariæ per populi tumultum fuerat interfectus. Cæsar ira dissimulata plebem ad ludos Circensium euocat. Ibi repente circumfusa militibus intermi multitudine, promiscuè sæuitum est innoxios iuxta & innoxios; poenaque non meritis est data sed furori: tantaque sæuitia atque rabie milites in plebem, nulla habita neque gratiæ neque innocentia ratione, grassati sunt, ut Theodoretus septem hominum millia in ea

*Hæc Eras-
mus Rote-
rod.*

*Nota episco-
pum digni-
tatem.*

*Septem ho-
minum mil-
lia Thessalo-
nica occisa.*

inacia

mastratione occubuisse dicat. Elapsis indè ali-
 quot diebus cum Imperator ab Eugenij tyran-
 ni cede reuersus Mediolanum venisset, more
 solito templum ingredi volenti Ambrosius
 constanter se opponens Quid, inquit, tentas
 Cæsar, quid moliris? Tunc Domini templum
 post tam crudalem innocentium hominũ stra-
 gem intrare aude? Qua fronte manus ad Do-
 mini aram protendes, qua adhuc in fontium
 sanguine stillant? Noli Cæsar, noli priorem
 iniquitatem hac temeritate augere; noli hoc
 tuum tam graue vulnus noua plaga exaspera-
 re. Exhorresco hoc tam immane facinus Cæ-
 sar, exhorresco scruitiam, & hunc tuum gladiũ
 multorum tam iniqua morte cruentum vide-
 re non possum. Et hæc tu non vides? pro his
 non doles? non ingemiscis? Clamat tibi dico,
 Cæsar, horum sanguis de terra; clamat inno-
 centia; clamat æquitas; & mihi crede non erit
 hic surdus; non cõpuebit; nõ dissimulabit; qui
 innocentium causam defendere ac vindicare
 solet. Cæsar quum neque sacerdotis libertatẽ,
 neque vim doloris, quem ipsi sua oratione in-
 cusserrat, ferre possset, cum gemitu ac lachry-
 mis in palatium se recepit, vbi toros 6. menses
 morori intabescens, nullum solatium recipe-
 re neque voluit, neque potuit: adeo durũ hoc
 vinculum, quo sacerdos ipsum ligauerat, ho-
 minem torfit. O incomparabile pontificis di-
 gnitatem; o Imperatoris pietatẽ insignem. Ve-
 nerant Natalitiæ feriæ Christi Saluatoris. Cæ-
 sar Rufinũ aulæ præfectũ ad Ambrosiũ mit-
 tit, obsecrãs vt ipsi anathematis vinculum sol-
 uat, liceatque interesse rebus diuinis. Quum

*Nota quanta
 virtute in
 peratore ab
 e. de jure
 pellit S. Amb.
 brosius.*

*En quanti-
 tantus Imp.
 faciat epis-
 copi aucto-
 ritatem.*

*Quum illa
 vinculo da-
 mna*

Yy is nihil

is nihil egisset, Caesar acerbitatē doloris sui nō ferens, ipse Ambrosium adit; non quidem templum ingressus, ne rursus repelleretur, sed in vestibulo consistens; vbi tum fortē episcopus confidebat. Gemit hic, plorat; obsecrat; vt nexu illi dissoluat. Quid, inquit ille, agis Caesar? quid poscis? Num tam immani sceleri tuo dignam poenitentiam ostendisti? Tuum est, ait ille, remedium dare, meum accipere. Impera quid fieri velis; non obstitam; non reluctabor; non querar de acerbitate remedij; id vnū specto, hoc solū ambio, vt cū Deo meo in gratiam redire possim. Post longū igitur mœrorē, post multorū contēptas preces, cessit tandē Præsul Caesaris lachrymis: verū non prius anathemate absoluit, quā in locū poenitentibus destinatū is sese cōferret; vbi posito diademate, abiecta purpura, humi prostratus, vberimo lachrymarum imbri effuso, Dei misericordiam efflagitabat. Voluit praterea Ambrosius legē ab eo condi, vt si qui ob maleficium per Caesaris edictum iuberentur occidi, id non nisi post trigesimum diem fieret: vt interea temporis maturo sedatoque animo ac rebus omnibus rationis libra perpensis, aut parcendum esse videretur, aut vindicandum.

*Alienus est
ab omni a-
uaritia.*

Hæc erat sanctissimi Præsulis constantia, hæc auctoritas; quam illi cum primis conciliabat insignis vitæ sanctimonia, & pectus nulla auaritiæ labe imbutum: quæ alioqui magnos interdum viros corrumpere, retundereque virtutis aciem solet, & facere, vt nulla habita neque dignitatis suæ, neque honestatis ratione, in foedam ac dedecorosam assentationem sese pro-

prosternant. Verum is ab hac peste aded liber fuit, vt postquam omnibus in pios vsus distra- ctis, nihil iam domi haberet, quod aut in sub- sidium pauperum, aut in redemptionem cap- tiuorum conferre posset, templi vasa in eos vsus confregerit. Durissimas atque acerbissi- mas aduerlariorum impressiones frequenter sensit: quas non armorum strepitu, ac bellico certamine, sed pietate & constantissima in Deum fide euicit. Arma illi erant assidua pre- ces; arma illi erant ieiunia; lachrymæ atque suspiria: quorum præsidio & principum furo- rem, & ferociam militum, & hæreticorum in- fidias maliciamque contempsit. Quibus rebus tantâ consecutus est famâ ac gloriam, vt nō solâ in Insubria, Aethruria, tota denique Italia primus, sed apud exterâs & barbarâs nationes summus etiam ac venerandus haberetur. Ar- gumêto huic rei sunt virgines complures: quæ ex Mauricia & remotissimis mundi partibus Mediolanum venêre: vt abdicatis mundi istius pompis ac voluptatibus, à sanctissimo viro sac- tro velamine ornarentur: & Christi amore in- tra pudicitia septa nemine cogente, conclu- derentur.

Efficacissimâ eius oris facundiam persensit Aurelius Augustinus: qui dum ipsius docendi modum, dum amœnitatem dictionis mira- tur, sensit animo infigi aculeos, sensit se rapi atque impelli quo ferè nolebat: deniq; sic ho- minem traxit, sic vellicauit, sic reuinxit, vt in- ciperet amare quod prius odisset: odisse, quod ante amasset. Hæc Ambrosij lingua exculsit illi Manichæum; exculsit illi mundi amorem;

Xy 2

quia

*Summa eius
benignitas ut
pauperes.*

*Ieiunia
preces sunt
arma eius.*

*Augustinus
conciomus
D. Ambrosij
conuermus
cuius vita
habetur 296
Augusti.*

*Vide quanti
fecerit eum
S. Augusti-
nus.*

quibus ceu duobus capistris miser ad omnia
miseriam trahebatur. Hinc ipse eum salu-
sua prædicabat auctorem, patris venerabatur
ac colebat affectu: hinc denique tam frequens
& honorifica in scriptis suis Ambrosij mentio
cuius pectus sanctum Dei oraculum; cuius
os Spiritus sancti fistulam; fontemque salu-
tis aquæ in vitam æternam; cuius denique elo-
quia ministrare ad ipem frumenti diuini, & le-
ritiam olei, & sobriam vini ebrietatem popu-
lo Dei scribit. Hæc ergo erant viri sanctissimi
merita: hæc fama, hæc opud omnes gratia:
nemo esset qui hunc non amaret, non suscipe-
ret, non unice amplecteretur. Itaque cum Do-
minus famulum suum ex turbulentissimis mû-
huius rebus, quæ tunc Italiam vehementius ex-
agitabant, ad se vocare volebat, febre primum
correptus fuit. Dum vero lectulo decuberet,
nobilibus viris & amicis ad eum venientibus
& persuadere volentibus, ut diuturniore sibi vi-
ta a Domino impetraret, præclarissimam illam
& apostolico viro dignam sententiã dixit: Nô
ita in:er vos vixi, ut vixisse me pudeat: nec mo-
ri timeo quia bonu Dorsu habemus. Sicque
denum longa ac lenta infirmitate consump-
tus, integerrimis sensibus accepto viatico Do-
minici Corporis è vita excessit, 4. die mēsis A-
prilis summo cum omniũ luctu; qui sanctissi-
mum ac vigilantissimũ animarum medicu, pa-
rentem omniũ longè amantissimum & publi-
cæ libertatis patronũ ac cõseruatorem extin-
ctum esse clamabant: adeo ut Stilico Comes,
homo alias non ita æquus per Ambrosij mortẽ
Italix ruinam imminere diceret: quod huc sua
vir.

*Felicissimũ
obitũ eim.*

virtute tanquam firmissimam ac constantissimam basim imperium sustinere crederet. Ceterum plura eius scripta desiderantur; nonnulla vero ab eo alienissima, eius tamen titulo cusa leguntur: Complures nimirum sermones S. Maximi Episcopi Taurinensis, sicut & alia quedam aliorum: ut S. Prosperi & aliorum; vicinam & non Pelagij etiam Epistola ad Demetriadem scripta. Porro sicut prius in vita, sic & eximij post obitum signis, sanctum suum Deus glorificavit.

*Ambrosij
plura scripta
desiderata.*

DE CONCEPTIONE GLORIOSAE

virginis Mariae: ex Reuerendo Patre Petro Canisio, Societatis Iesu Theologo. a Ea quidem festiuitas in Anglia primū anno Domini 1070. agi capta est: occasione cuiusdam reuelationis, licet. * Elino Anglo Abbati, maris tempestate periclitanti exhibitae, & subsequenti miraculi testimonio probata. Postea verò eandem celebritatem recepit ecclesia Lugdunensis; & postremo accessit Romanae Ecclesiae assensus atq; decretum: nouissimeq; SS. Concilium Tridentinum, ac Pius V. Rom. Pontifex eam seruandam esse firmarunt.

*a Teste C.
Baron. in
Not. Vbi
plura videre
licet.
* al. Elpino.*

QUANQUAM de intemerata Gloriosa Virginis Conceptione nullum Ecclesiae Romanae iudiciū certū reperimus, nisi quod Sixtus quartus Pontifex lege lata definiuit; neutrius partis damnandam esse sententiā, siue Mariam sine peccato conceptam affirmantium, siue contra illam in originis peccato conceptam affirmantium, eandemq; legem rece-

8. Decem.

Yy 3 peris